

سید شمس‌الدین موسوی چاشمی : اخط لوله گوره - جاسک؛ تکمیل زنجیره‌ای از ارزش‌ها

درباره «گوره - جاسک» چه می‌دانیم؟ خط لوله راهبردی هزار کیلومتری که قرار است روزانه یک میلیون بشکه نفت خام را از میدان‌های غرب کارون به شرق تنگه هرمز منتقل کند.

در نگاه نخست با ساخت این خط لوله ۴۲ اینچی ضمن عمل به رهنمودهای مقام معظم رهبری مبنی بر توسعه سواحل مکران، دستاوردهای مهم سیاسی و بین‌المللی دیگری همچون تمرکززدایی از پایانه نفتی خارک به‌عنوان بزرگ‌ترین ترمینال صادرات نفت ایران در خلیج فارس، کاهش فاصله ترانزیتی کشتی‌های نفتکش در مقایسه با بعد مسافت خارک تا دریای عمان، ساخت و توسعه کانون پالایشگاه‌ها، پتروشیمی‌ها و پتروپالایشگاه‌ها با رویکرد تکمیل زنجیره‌های ارزش و جلوگیری از خام‌فروشی نفت و گاز، اشتغال‌آفرینی پایدار و رونق فضای کسب‌وکار سازندگان، پیمانکاران و صنعتگران ایرانی با بوم‌سازی ساخت انواع ورق، لوله، پمپ، شیرهای سرراهی، کالا و تجهیزات را می‌توان از مهم‌ترین دستاوردهای ساخت یکی از بزرگ‌ترین خطوط انتقال نفت منطقه خاورمیانه عنوان کرد.

نگاهی عمیق‌تر و دقیق‌تر به ساخت این خط لوله نفت نشان می‌دهد که اجرای این پروژه فراملی در شرایطی که صنعت نفت با بی‌سابقه‌ترین تحریم‌های غیرقانونی دست و پنجه نرم می‌کند، پیام‌های آشکار و روشن دیگری هم به همراه دارد. اجرای این پروژه عظیم عملاً به ثمر نشستن نهال اقتصاد مقاومتی با نگاه به درون کشور، بسترسازی مناسب و دادن فرصت به تأمین‌کنندگان داخلی در راستای ایجاد جهش تولید و بازیابی توان داخلی آنها، اقدام عملی به این ایده که در شرایط تحریمی با نگاه ویژه و رویکرد جهادی برای تبدیل تهدید به فرصت می‌توان اقدام کرد، اعلام عدم وابستگی به کشورهای غربی در توسعه زیرساخت‌ها در زمان اوج تحریم‌های طالمانه، هم‌افزایی و استفاده از ظرفیت‌های تخصصی داخلی با ایجاد فضا و بستر برای ایشان، توانمندسازی مناطق کم‌برخوردار با استفاده حداکثری از نیروهای

بومی مناطق و نگاه ویژه به رویکرد آموزش به عنوان نمونه‌هایی آشکار از ثمرات اجرای یک پروژه ملی آن هم در شرایط تحریم است.

همزمان با مرور مجموعه‌ای از دستاوردهای ملی که با ساخت خط لوله نفت «گوره - جاسک» یکی پس از دیگری در حال تحقق است باید تأکید شود که این پروژه ملی صرفاً خط لوله انتقال نفت نیست، بلکه این خط لوله دارای این ویژگی مهم نیز است که امکان انتقال میعانات گازی را هم دارد. با انتقال میعانات گازی به شرق تنگه هرمز و تولید محصولات پایین‌دستی از این خوراک در پالایشگاه‌ها و پتروپالایشگاه‌های منطقه مکران دستاورد اقتصادی بسیار مهم دیگری از ساخت این خط لوله که ریشه در ثبات و پایداری امنیت انرژی ایران دارد می‌توان به عنوان یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های ساخت و بهره‌برداری از خط لوله «گوره - جاسک» یاد کرد.

با توسعه فازهای پارس جنوبی، سبقت از رقیب قطری با افزایش ظرفیت تولید گاز به حدود ۷۰۰ میلیون مترمکعب در روز هر چند به مدد این افزایش تولید گاز موفقیت‌های بزرگ دیگری همچون تأمین پایدار و مستمر گاز مورد نیاز مشترکان خانگی، تجاری، صنایع، نیروگاه‌ها و پتروشیمی‌ها در فصول پیک مصرف حاصل شد و به دنبال آن فعالیت‌های مهمی در صنعت گاز ایران همچون بحث تزریق گاز به مخازن نفت، ذخیره‌سازی، انتقال، توزیع و گازرسانی به شهرها و روستا، صادرات به کشورهای همسایه و تأمین سوخت و خوراک صنایع پتروشیمی به عنوان بنگاه‌های ارزش آفرین یکی پس از دیگری به ثبات رسید، اما این افزایش ظرفیت تولید گاز پس از تحمیل تحریم‌های طالمانه با تهدیدهایی نیز همراه شد.

همسو با افزایش ظرفیت تولید گاز طبیعی، تولید میعانات گازی هم از پارس جنوبی افزایش یافت به طوری که هم‌اکنون ظرفیت تولید میعانات گازی پارس جنوبی به مرز یک میلیون بشکه در روز رسیده که با فرض افت تولید و توقف‌های برنامه‌ریزی شده ناشی از تعمیرات سکوها و پالایشگاه‌ها می‌توان انتظار تولید روزانه ۶۵۰ تا ۷۰۰ هزار بشکه میعانات گازی را داشت. با افزایش تحریم‌ها، فروش و صادرات میعانات گازی همچون نفت خام با مشکلات متعددی دست به گریبان شد لیکن به دلیل عدم برنامه‌ریزی هوشمندانه برای مصرف میعانات گازی در داخل از طریق ساخت و توسعه پالایشگاه‌ها و پتروپالایشگاه‌ها به ناچار مجبوریم بخشی از میعانات گازی پارس جنوبی را روانه بازارهای جهانی کنیم که البته در شرایط تحریم با مشکلات و ریسک‌هایی همراه شده است.

نگاهی به وضعیت تولید و مصرف میعانات گازی نشان می‌دهد که هم‌اکنون از مجموع تولید روزانه ۶۵۰ تا ۷۰۰ هزار بشکه‌ای پارس جنوبی در خوش‌بینانه‌ترین حالت روزانه ۴۵۰ تا ۵۰۰ هزار بشکه میعانات گازی راهی پالایشگاه ستاره خلیج فارس و حدود ۱۰۰ هزار بشکه به‌عنوان خوراک به مصرف پتروشیمی نوری به‌عنوان زنجیره آروماتیک صنایع پتروشیمی عسلویه می‌رسد و با یک حساب و کتاب ساده اگر پالایشگاه ستاره خلیج فارس و پتروشیمی نوری با ظرفیت کامل اقدام به برداشت میعانات گازی کنند روزانه با ۱۰۰ تا ۱۵۰ هزار بشکه میعانات گازی مازاد در عسلویه و کنگان روبه‌رو هستیم.

از سوی دیگر با ورود به نیمه دوم سال و افزایش تقاضا برای مصرف و تولید گاز طبیعی به همین نسبت میزان تولید میعانات گازی هم افزایش می‌یابد، بدون آنکه شاهد تغییری در تقاضای این محصول گازی باشیم. با این مرور این تحولات، ساخت و بهره‌برداری خط لوله «گوره - جاسک» با توجه به اینکه با ساخت انشعابی امکان انتقال میعانات گازی پارس جنوبی هم از مسیر این خط لوله ۴۲ اینچی فراهم می‌شود، باید با قاطعیت اعلام کرد که در کنار تمامی مأموریت‌ها و دستاوردهای ساخت این خط لوله انتقال نفت باید از پایداری و کاهش ریسک تولید گاز پارس جنوبی به‌عنوان یکی دیگر از مأموریت‌های مهم و تأثیرگذار ساخت این خط لوله ۱۰۰۰ کیلومتری نام برد.

با ساخت و بهره‌برداری خط لوله گوره - جاسک امکان انتقال بخش قابل توجهی از میعانات گازی پارس جنوبی به شرق تنگه هرمز و سواحل مکران فراهم می‌شود که از این منطقه می‌تواند صادر یا به‌عنوان خوراک مورد نیاز صنایع پتروپالایشگاهی در میان‌مدت و بلندمدت مورد استفاده قرار بگیرد. از سوی دیگر حتی در صورت لغو تحریم‌های بین‌المللی امکان صادرات میعانات گازی پارس جنوبی از پایانه جاسک فراهم خواهد شد که با توجه به کوتاه شدن بعد مسافت، هزینه‌های صادرات این محصول ارزشمند گازی هم کاهش می‌یابد، ضمن آنکه افزایش قدرت چانه‌زنی شرکت ملی نفت ایران برای فروش و صادرات میعانات گازی را می‌توان از دیگر دستاوردهای سیاسی و اقتصادی ساخت و بهره‌برداری از این خط لوله مهم و استراتژیک برشمرد.

در پایان باید به این نکته مهم و کلیدی بار دیگر تأکید کرد که ساخت خط لوله نفت و میعانات گازی «گوره - جاسک» زنجیره‌ای از ارزش‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و بین‌المللی در ایران را تکمیل می‌کند که قطعاً این خاصیت و پیام آشکار ساخت خطوط لوله‌های نفت و گاز در جهان است، اما زمانی‌این ارزش‌ها بیشتر عیان و آشکار می‌شود

که از فرصت طلایی انتقال همزمان سه خوراک کلیدی شامل نفت خام، میعانات گازی و با ایجاد انشعابی از خط لوله هفتم سراسری گاز طبیعی (متان) استفاده کنیم و با ایجاد پتروپالایشگاه‌هایی با سبد متنوعی از انواع خوراکی‌های مایع و گازی زمینه شکل‌گیری سومین هاب پتروشیمیایی ایران پس از ماهشهر و عسلویه را این بار در سواحل مکران فراهم کنیم. باید از خط لوله «گوره - جاسک» به‌عنوان خط لوله هزار و یک چهره‌ای در تاریخ معاصر صنعت نفت یاد کنیم که با ساخت و بهره‌برداری از آن دستاوردهای متعددی را برای ملت ایران به ارمغان خواهد آورد.

سیدشمس‌الدین موسوی‌چاشمی